

Értelmiségiek tiltakozó mozgalma Magyarországon

Novemberi számunkban röviden már megemlékeztünk a magyarországi értelmiségiek tiltakozásáról a prágai disszidensek elítélése ellen. Időközben további részletek kerültek nyilvánosságra, a nyílt levelek szövegei, az aláírók teljes névsora. Az első tiltakozó levelet Vaclav Havel író és négy társa elítélése ellen október 25-én Kádár Jánosnak címezve, 127-en írták alá (I. levél).

A második nyílt levelet október 26-án Bence György és Kis János filozófusok, valamint Kenedi János kritikus – a magyar szamizdat szerkesztői – jegyezték és közvetlen a prágai „Charta 77” aláíróihoz küldték (II. levél).

A harmadikat a magyar népköztársaság elnöki tanácsának címezték és 185-en írták alá október 29-én (III. levél). Ezek közül 60-an aláírták az első tiltakozást is.

A tiltakozások országszerte nagy feltűnést keltettek, nemcsak az aláírók nagy száma, hanem azért is, mert köztük találtuk a Párt Központi Vezetőségének több volt tagját, fiatal történészeket, újságírókat, írókat, költőket, művészeket és ismert közgazdászokat is. A mai magyarországi értelmiségiek közötti feszült helyzetet misem jellemzi jobban mint az, hogy az ítéleteket a prágai bíróság október 24-én hozta s egy nap múlva, október 25-én máris elkészült az első 127 aláírással ellátott tiltakozás. Aki közelről ismeri a mai magyarországi belső viszonyokat, tudja csak felmérni s igazán értékelni, milyen szervezethez, akaraterő és bátorság kell 24 óra alatt 127 aláírást szerezni egy politikai nyílt akcióhoz. A tiltakozások nyugatra is kijutottak s elsőnek a párizsi „Le Monde” című újságban kaptak széles nyilvánosságot. A szintén párizsi Irodalmi Újság kis formátumú különkiadásban emlékeztet meg az eseményről. A rendszer reakcióját lapzártáig még nem ismerjük s így az akció politikai következményei még nehezen mérhetőek fel. Máris megállapítható azonban, hogy ez az első eset, hogy hazánkban is megmozdult az értelmiség s felemelte tiltakozó hangját a vasfüggöny mögötti emberi és állampolgári jogokért küzdők elítélése ellen.

I. levél.

Nyílt levél Kádár Jánosnak, az MSzMP első titkárának, az Elnöki Tanács tagjának

1979 október 24-én Prágában súlyos ítéletek születtek Petr Uhl, Vaclav Benda, Jiri Dienstbier, Vaclav Havel, Ota Bednarova és Dana Nemcova csehszlovák állampolgárok perében.

Mindnyájunkat mélyszéles aggodalommal tölti el, ha embereket meggyőződésük, véleményük nyilvánításáért börtönöznek be, történnék ez a világ bármely részén.

Az emberi jogok és a demokrácia védelmében szükségesnek véljük, hogy Ön, tekintélyét latbavetve lépjen fel az első fokon elítéltek felmentése és szabadonbocsátása érdekében.

Budapest, 1979 október 25.

Ambrus Péter, szociológus; András Ferenc, filmrendező; Angyalosi Gergely; Bacsó Béla;

Dr. Bakai Judit, pszichiáter; Dr. Balai Géza, orvos; Barna Imre; Bence György; Benedek István, író; Benda Gyula, történész; Békés Vera; Berkovits György; Bika Júlia, közgazdász; Bojti Gizella; Boretsky Elemér, fordító; Bucz Hunor, népművelő; Csalog Zsolt; Csillag Veronika; Csongor Anna; Czövek Olivér, lelkész; Ember Mária, író; Erdélyi Ágnes, Erős Ferenc; Farkas János, közgazdász; Farkas Pál, agrármérnök; Farkas Péter; Fehér Kálmán; Fejér Zoltán, néprajzos; Forgács Miklós; Földvári Tamás; Fridli Judit; Garai László, pszichológus; Gáspár Zsuzsa; Gazdag Gyula, rendező; Gazdi András, közgazdász; Gödrös Júlia, szociológus; Göndör György, matematikus; Havas Gábor; Havas Gáborné, szociológus; Hegedűs András; Hegedűs B. András, közgazdász; Hegedűs József; Hegedűs Miklósné, közgazdász;

(Folytatás a 6. oldalon)

Értelmiségiek tiltakozó mozgalma Magyarországon

(Folytatás az 5. oldalról)

III. levél.

A Magyar Népköztársaság

Elnöki Tanácsának — Budapest

„Tiltakozunk a Charta 77 képviselőinek prágai pere és a perben hozott ítéletek ellen. Követeljük az elítéltek szabadonbocsátását.”
Budapest, 1979 október 29.

Hegyesi Gábor, szociológus; Henri Gizella, költő; Horváth Zsuzsa; Iványi Gábor; Iványi Gáborné; Jánossy Ferenc, Jávorszky Éva, kutató; Jeney Zoltán; G. Jerner Ilona, tanár; Dr. Juhász László, orvos; Juhász Lászlóné; Juhász Pál; Juhász Tamás; Kalós János, matematikus; Kanai Lucia, műfordító; Kanics András, szociológus; Karcsos András; Kelen András; Kenedi János; Kérész Gyula, közgazd.; Keresztély Domokos, mérnök; Képes Géza; Kerpel Zsuzsa, költő; Kertesi Gábor, közgazd.; Kis János; Kiss Benedek, költő; Kodolányi Gyula; Kormó Gy., dek, költő; Kodolányi Gyula; Kormó György, közgazdász; Kozák Gyula, szociológus; Köből József; Köhegyi Kálmán, szociológus; Kőszeg Ferenc; Krokovay Zsolt; Lengyel Gabriella, műfordító; Lengyel György, közgazdász; Liptay Sára; Makk Károly, filmrendező; Magyar Bálint; Marina János; Marx József, stúdió vezető; Márvány Judit; Mécs Imre, elektromérnök; Mezei György, népművelő; Mérei Ferenc; Mizsei Kálmán; Mosonyi Aliz; Nagy András; Nagy Jenő; Németh Géza, lelkész; Némethné Kriza Judit; Orosz István; Pap Mária; Petri György; Pik Katalin; Pölöskei Pál, közgazdász; Prugberger Tamás, jogász; Rajk Júlia; Rajk László; Sándor Pál, filmrendező; Sántha Ferenc, író; Sára Sándor, filmrendező; Simó Sándor, filmrendező; Simon István, történész; Sipos Áron, dramaturg; Solt Ottilia; Sövény Zoltán, könyvtáros; Szabó Andor; Szabó Miklós; Szalai Anna, dramaturg; Tamás Gáspár Miklós; Temszky Gábor, szociológus; Tóth Gábor, tanár; Ulveczky Gábor; Valló Péter, rendező; Váriné Szilágyi Ibolya, pszichológus; Veres Sándor; Vezér Erzsébet; Zsám-béki Gábor, filmrendező; Zsille Zoltán.

II. levél.

Nyílt levél a „Charta 77” aláíróihoz

Kedves Barátaink!

Hónapokon keresztül aggódva figyeltük a prágai per előkészületeiről érkező híreket. Főhíborodottan értesültünk a cinikus ítéletekről.

Kelet-európaiak vagyunk: nem lehetünk különbösek, ha bárhol Kelet-Európában üldözik azokat, akik az emberi és állampolgári jogokért küzdenek. Magyarok vagyunk, egy olyan állam polgárai, melynek hadserege résztvevett Csehszlovákia megszállásában: külön felelősséget érzünk mindazért ami ebben az országban 1968 óta történik. És egy olyan nemzedék tagjai vagyunk, mely a magyar 56 lekéit is csak a csehszlovák 68 példáján tanulhatta meg. Minket 1968 érlelt politikailag felnőtté. S így a Ti ügyetek számunkra személyes ügy is.

A csehszlovák kísérlet erőszakos felszámolásából, mint a környező országokban annyian, mi is azt a következtetést vontuk le, hogy Kelet-Európában csak a térség népeinek összefogásából születhetik demokrácia. Be kell valanunk, Magyarországon akkoriban csak egy elenyésző kisebbség gondolkodott így. A többség úgy okoskodott, hogy a demokrácia nálunk hiú ábránd, s aki ilyen ábrándokat kerget, az még viszonylagos jólétünket és biztonságunkat is kockára teszi. Legfeljebb apránként lehet javítani a helyzeten, a politikai rendszer adott keretei között. Ehhez pedig nincs szükség nemzetközi összefogásra. Sőt, egyenesen az a jó, ha befelé fordulunk, ha nem hívjuk fel magunkra a figyelmet.

Hosszú ideig úgy látszott: a többségnek van igaza. Magyarországon, lassan bár, de érezhetően javultak az életkörülmények; a szellemi élet állami irányítása is rugalmasabbá vált. De aztán kezdtek felderengeni e fejlődés határai. S minél jobban közeledünk e határokhoz, annál többen vannak, akik elégedetlenek az egyre csekélyebb eredményekkel. Növekszik azoknak a száma, akik ilyen áron nem hajlandók lemondani a demokrácia reményéről.

Az utóbbi években egyre többen ismerik fel azt is, hogy mi magyarok egyébként sem zárkozhatunk be országhatáraink közé. A szomszédos országok közül egyedül Csehszlovákiában hatszáz ezer magyar él, s a csehszlovákiai magyar kisebbséget 1968 óta fokozatosan megfosztják attól a kis engedménytől is, melyben a 60-as években még része volt. Volt miből megértenünk: a magyarságnak közvetlen érdeke, hogy a szomszédos országokban demokrácia legyen.

Kedves Barátaink! Sok ember él Magyarországon, aki rokonszenvvel és reménykedve figyeli a Charta küzdelmét a demokratikus Csehszlovákiáért. Amikor ezekben a nehéz órákban számbaveszíték, hogy ki áll mellettük Kelet-Európában, rájuk is gondolhattok.
Budapest, 1979 október 26-án.

Bence György — Kenedi János — Kis János

Ádám Péter, műfordító; Alföldy Jenő, kritikus; Altrichter Ferenc, filozófus; Angyalosi Gergely, tanár; Aradi Zsuzsa, tanár; Bacsó Béla, esztéta; Bakos István, szociográfus; Ballassa Péter, esztéta; Balajthy Anna, szociológus; Balla Margit, grafikus; Bán András, művészettörténész; Bándi Sándor, szerkesztő; Barna Imre, szerkesztő; Bartó Éva, népművelő; Békés Vera, tanár; Békésy Péter, programozó; Bence György, filozófus; Benyó Pál, mérnök; Berkovits György, szociológus; Bethlen János, újságíró; Bodansky György, publicista; Bojtár Endre, irodalomtörténész; Bojtó Gizella, tanár; Bolgár Lajos, néprajztudós; Botond Ágnes, tanár; Bozay Attila, zeneszerző; Bródy Ferenc, matematikus; Csalog Zsolt, író; Csákó Mihály, szociológus; Csetneki Gábor, népművelő; Csillag Veronika, műfordító; Csongor Anna, tanár; Csoóri Sándor, költő; Dalos György, író; Dániel Ferenc, rendező; Dezsényi Katalin, szerkesztő; Donáth Ferenc, közgazdász; Donáth Péter, dizlettervező; Endreffy Zoltán, filozófus; **Eörsi István, író**; Erdélyi Ágnes, filozófiatörténész; Ernst Andrea, gépészmérnök; Erős Ferenc, pszichológus; Eröss Hajna, keramikus; Fábri Péter, író; Farkas Péter, önálló gazdálkodó; Fászy Anikó, kritikus, műfordító; Fehér Kálmán, matematikus; Ferenczy György, zongoraművész; Fogarassy Miklós, könyvtáros; Földi Zoltán, könyvterjesztő; Földvári Tamás, szociológus; Fränkel Anna, műfordító; Fridli Judit, műfordító; Gáli József, író; Galicza Péter, tanársegéd; Gáspár Katalin, közgazdász; Gáspár Zsuzsa, muzeológus; Gelléri András, vegyész; Gereben Ferenc, olvasáskutató; Halda Aliz, kollégiumi igazgató; Hamburger Mihály, filozófus és benzinkútkezelő; Hann Endre, pszichológus; Havas Gábor, szociológus; Hegedűs András, szociológus, volt miniszterelnök; ifj. Hegedűs András, közgazdász; Hegedűs Andrásné, nyug. igazgató; Hegedűs József, szociológus; Hermann Zsuzsa, háztartásbeli; Horváth Péter, író; Horváth Zsuzsa, szociológus; Ingusz Iván, családgonozó; Iványi Gábor, lelkész; Iványi Gáborné, asszisztens; Janáki István, építész; Jánossy András, közgazdász; Jánossy Ferenc, közgazdász; Jeney Zoltán, zeneszerző; Juhász Lászlóné, háziasszony; Juhász Pál, közgazdász; Juhász Tamás, technikus; Kákonyi Éva, programozó matematikus; Kálnoky László, író; Kamarás István, olvasáskutató; Kardos András, kritikus; Kardos István, fizikus; Kardos Julianna, vegyész; Kelen András, közgazdász; Keményffy Margit, tanár; Kenedi János, kritikus; Képes Géza, költő; Dr. Kertész Dezső, orvos; Kodolányi Gyula, költő, irodalomtörténész; Komlós Aladár, irodalomtörténész; Komlós János, matematikus; Konrád György, író; Kovács András, filozófus; Kozák Gyula, szociológus; Köncöl Csaba, kritikus; Kőszeg Ferenc, szerkesztő; Kis János, filozófus; Kiss Anikó, filozófus; Klanciczay Gábor, történész; Krassó György, közgazdász; Krokovay Zsolt, filozófus; Lackó Mihály, szerkesztő; Lackó Miklós, történész; Lányi András, filmrendező; Liptay Sára, tanár; Lítván György, történész; Ludassy Mária, filozófiatörténész; Magyar Bálint, szociológus; Malina János, zenész; Máté Livia, kiadói szerkesztő; Mérei Ferenc, pszichológus; Mizsei Kálmán, közgazdász; Mosonyi Aliz, író; Motolay Magdolna, szociológus; Nádas Péter, író; Nádasdy Ádám, nyelvész; Nagy András, szociológus; Nagy Attila, pszichológus; Nagy Bálint, építész; Nagy Jenő, filozófus; Némethné Kriza Judit, mérnök; Oltványi Ambrus, irodalomtörténész; Orosz István, esztéta; Osváth Zsuzsa, közgazdász; Osztójkán Béla, író; Örkény Antal, szociológus; Palotai Boris, író; Palotai Erzsébet, író, előadóművész; Pap Mária, nyelvész; Pécsi Vera, közgazdász; Perényi Gábor, filozófus; Perye András, zenetörténész; Pető András, közgazdász; Pető Iván, levéltáros; Dr. Pető Katalin, orvos; Petri György, költő; Pik Katalin, tanár; Pulay Géza, jogász; Radnóti Sándor, kritikus; Rajk Júlia, nyugdíjas; Rajk László, építész; Rékási János, szociológus; Réti Pál, újságíró; Román Mariann, könyvtáros; Salamon Gabrielle, közgazdász; Solt Ottilia, szociológus; Dr. Staub József, gyermekorvos; Steiger Kornél, filozófiatörténész; Sulyok Mária, színésznő; Sulyok Miklós, matematikus; Szabó Andor, mérnök; Szabó László, tanár; Szabó Miklós, történész; Szalai Pál, könyvtáros; Székely Endre, zeneszerző; Széll Jenő, publicista; Szervác József, költő; Szilágyi Ákos, költő; Szilágyi Sándor, tanár; Szolnoki

Katalin, tanár; Szörényi László, irodalomtörténész; Tamás Gáspár Miklós, filozófus; Tamás Noémi, festőművész; Táncos Gábor, tanár; Tornai József, költő; Tóth Erzsébet, költő; Tóth Zsuzsa, tanár; Török András, tipográfus; Török László, festőművész; Ulveczky Gábor, grafikus; Ungváry Rudolf, író; Váncsa

István, újságíró; Váradi Szabolcs, költő; Vársárhelyi Miklós, irodalomtörténész; Veres Júlia, műfordító; Veres Sándor, pszichológus; Vezér Erzsébet, irodalomtörténész; Vidrányi Katalin, filozófiatörténész; Zsámbok Mária, szerkesztő, aspiráns; Zsille Zoltán, szociológus; Zsolt Angéla, filológus.